Waarom gaat het eigenlijk?...

✱ ✱ ✱ Wanneer in het kader van de besluitvorming moet worden beraadslaagd over het toekennen van bepaalde prioriteiten is het verstandig daarbij dan de vraag op te werpen naar het doel waarop de onderscheidene activiteiten zullen moeten worden gericht alsmede naar de eventuele neveninspanningen welke in dat zelfde verband tevens behoren te worden verricht. Het is dezelfde vraag die destijds in de formulering „De quoi s'agît-il?" placht te worden gesteld door maarschalk Foch, die in de slotfase van de Eerste Wereldoorlog het opperbevel voerde over alle legers van de Entente in Europa. In de oorspronkelijke vorm dan wel in de hierboven geplaatste bewoordingen wordt die vraag sinds jaar en dag gebezigd ter illustratie van verhandelingen over de *Grondbeginselen van de oorlogvoering,* in het bijzonder waar het beginsel van de *Doelstelling* moet worden uiteengezet. Dergelijke theoretische beschouwingen worden dan als regel gelardeerd met aan de praktijk ontleende voorbeelden van situaties waarin de veldheer een hoge prijs moest betalen voor zijn nalatigheid die kernvraag centraal te stellen en zijn beleid te richten op de daaruit voortvloeiende consequenties. Immers, het lijdt geen twijfel of zonder een juiste prioriteitsbepaling moet ook het principe van *Economie des forces* — dat vordert dat de maximale middelen worden toegewezen ten behoeve van de hoofdinspanning, onder gelijktijdige verhoudingsgewijze minimalisering van de middelen voor taken welke een lagere prioriteit genieten — wel ernstig in de verdrukking geraken. Van een verantwoorde besluitvorming zal dan ook nauwelijks sprake kunnen zijn wanneer werd verzuimd in dat proces een ondubbelzinnig antwoord op de kernvraag te bezigen als uitgangspunt én als leidmotief. Desondanks komt het, helaas, maar al te vaak voor dat het verschil tussen hoofdtaak en neventaken kennelijk wordt verwaarloosd, of zelfs dat aan de neventaken ten onrechte een hogere prioriteit wordt gegeven dan aan datgene waarom het toch wérkelijk gaat, dan wel dat de onvergeeflijke fout wordt begaan doel en middel met elkaar te verwisselen. Dan lijkt een ándere vraag gewettigd: Is dan de leerspiegel van de historie nog niet duidelijk genoeg om ons te doen inzien dat beproefde beginselen niet straffeloos kunnen worden genegeerd?

Het middel houden voor het doel, de neventaak aanzien voor het essentiële, de prioriteit bepalen op grond van persoonlijke voorkeuren, het zijn ontegenzeglijk miskleunen van een orde waarvoor een competent bestel zich diep zou moeten schamen. En toch, zoals reeds opgemerkt, komen zulke flaters voor, ze worden getolereerd en in voorkomend geval zelfs geïncorporeerd in het beleid. Geen wonder, dat dan de lagere commandanten in een lastig parket belanden wanneer zij uitvoerders moeten zijn van een beleid dat in flagrante strijd is met hun wérkelijke taken: wat moet dan prevaleren, de visie van de hogere chef die — blijkens het uitblijven van enig redres — kennelijk wordt goedgekeurd door het hogere echelon, óf de interpretatie die hij zelf meent te moeten geven aan de opdracht welke hij met zijn onderdeel zal moeten uitvoeren? Dat een dergelijk dilemma zeker niet denkbeeldig is, blijkt in meer dan één geval bij het vergelijken van de taakomschrijvingen, zoals die in de relevante voorschriften zijn vastgelegd, met tal van aanwijzingen, richtlijnen en bevelen van enig hoger niveau. Het volgende voorbeeld, zeker geen op zich zelf staande uitzondering, moge zulks illustreren.

VS 9-110 vermeldt als *hoofdtaken* voor de Herstelcompagnie:

a. Het verrichten van 3e-echelons herstelwerkwerkzaamheden en 2e-echelons onderhoudsoverloopwerkzaamheden aan alle klasse II/IV goederen (met uitzondering van het als zodanig door Commandant Eerste Legerkorps vastgelegd specifiek materieel).
b. Het bevoorraden met klasse II/IV goederen.
c. Het zorg dragen voor afvoer van niet ter plaatse te herstellen klasse II/IV goederen.
d. Het verlenen van advies en assistentie op tech-

nisch, bedrijfsvoerings- en klasse II/IV bevoorradingsgebied aan de te verzorgen eenheden.
e. Het verzamelen en verstrekken aan de naasthogere commandant van bedrijfsinformatie, benodigd voor het vaststellen van een doelmatig logistiek beleid.
f. Vijandelijk materieel identificeren en (doen) afvoeren.

In vredestijd dienen daaraan te worden toegevoegd de *neventaken* opleiding voor de logistieke taak, en onderhoud van de militaire vaardigheid.
Mitsdien lijkt voor de commandant van een dergelijke compagnie onomstotelijk vast te staan hoe de prioriteiten liggen, namelijk vóór alles het leveren van een *maximale produktie* ten behoeve van de te verzorgen eenheden en in de tweede plaats een zodanig *voorbereiden en begeleiden* van het personeel dat die produktie continu verzekerd blijft. Kortom, op grond van de taakstelling weet de cc nauwkeurig wat hem te doen staat. Maar wacht even! Er bestaat ook nog een opdracht van het hogere echelon: het *Oefenplan 1978*, in dit geval afkomstig van C-Legerkorps Logistiek Commando die in zijn aanbiedingsbrief níét rept over produktiviteit doch integendeel de prioriteit op iets geheel ánders legt:

Ik besef dat ook in 1978 tal van voorziene en onvoorziene factoren een belemmerende invloed zullen uitoefenen op de uitvoering van het opleidingsprogramma. Ik verzoek dan ook al degenen die (mede) belast zijn met de uitvoering van het jaarprogramma tijdig te anticiperen op dergelijke invloeden en er zorg voor te dragen dat het voorgeschreven opleidingsprogramma toch zo volledig mogelijk gerealiseerd kan worden. „UITSTEL MAG NIET LEIDEN TOT AFSTEL".
Ook voor 1978 handhaaf ik mijn standpunt dat OPLEIDING *en* INZETBAARHEID *de hoogste prioriteit hebben . . ."*

En daar staat dan de verantwoordelijke lagere commandant. De prioriteit is onmiskenbaar verlegd, hij moet anticiperen op belemmerende invloeden die het opleidingsprogramma kunnen verstoren, en realiseert zich met verbijstering dat . . . zijn streven naar produktiviteit zo'n verwerpelijke belemmerende invloed is die hij behoort uit te schakelen! Bovendien kan het niet anders of een zo strak omlijnd opleidingsprogramma op jaarbasis moet wel de eigenlijke hoofdtaak degraderen tot sluitpost van de begrote verdeling van de beschikbare tijd, terwijl de prioriteit voor de opleiding het de commandant onmogelijk maakt in de loop van het jaar andere zaken voorrang te geven en ten gunste van de produktiviteit bij te sturen. En ten slotte dreigt de motivatie van het personeel te zullen lijden onder de discontinuïteit in de logistieke taakuitoefening wanneer die taak voortdurend wordt achtergesteld bij de door heel het jaar gespreide preferente opleidingsaangelegenheden.
Met andere woorden, de commandant die de *produktiviteit* vooropstelt ten gerieve van zijn „klanten" die menen daarop aanspraak te mogen maken omdat zulke rechtstreeks uit de taakomschrijving voortvloeit, schijnt daarmee een onjuist antwoord te hebben gegeven op de vraag „waarom gaat het eigenlijk?" wanneer het hogere niveau eenmaal mocht hebben beslist dat het om iets geheel ánders gaat. Dat onderstreept nog eens, hopelijk ten overvloede, de noodzaak dat er een ondubbelzinnig antwoord wordt gegeven op die kardinale vraag en dat vervolgens dat antwoord ook consequent worde gehanteerd bij het bepalen en ten uitvoer leggen van het beleid. Een dergelijke aanpak mag zeker niet beperkt blijven tot gevallen als in dit voorbeeld aangehaald (waarop overigens in zekere zin ook wordt ingegaan in het artikel *Produktiviteit bij het legerkorps* dat hierna in dit nummer is opgenomen), maar zal ook op tal van andere terreinen kunnen leiden tot aanmerkelijke verbeteringen. Immers, er zijn vele vormen van „produktiviteit" die in de knel zijn geraakt en dringend moeten worden opgevoerd!

